

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Javaslat
„Endrődi Sándor költészete és irodalmi munkássága”
Veszprém Megyei Jogú Város települési értéktárba történő
felvételéhez

Készítette:
Magyar Irodalomtörténeti Társaság
Veszprém vármegyei tagozata

.....
Sebő József elnök
Veszprém, 2023. május 31.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó szervezet:
Magyar Irodalomtörténeti Társaság Veszprém vármegyei tagozata
2. A kapcsolattartó személy adatai:
Név: Farkasné Molnár Csilla titkár
Levelezési cím: 8412 Veszprém, Füzesi u. 32.
Telefonszám: 0620/3318857
E-mail cím: fmcsilla@gmail.com

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése
Endrődi Sándor költészete és irodalmi munkássága
2. A nemzeti érték szakterületenkénti, kategóriák szerinti besorolása

agrár- és élelmiszer gazdaság	egészség és életmód	épített környezet
ipari és műszaki megoldások	<u>kulturális örökség</u>	sport
természeti környezet	turizmus	
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye
Endrődi Sándor nyomtatásban megjelent kötetei, publikációi magyar irodalmi örökségünk részét képezik.
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

<u>települési</u>	tájegységi	megyei	külhoni magyarság
-------------------	------------	--------	-------------------
5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Endrődi Sándor – születési nevén Kupricz Sándor 1850-ben született Veszprémben, a hajdani Gizella tér 1. sz. házban. (Helyén napjainkban a Szabadság tér 15. sz. irodaház áll)

Endrődi Sándor költészete és irodalmi munkássága magyar irodalmunk megbecsülendő értéke. Hegedűs Géza irodalomtörténész így határozza meg helyét: „Volt néhány esztendő Arany János halála és Ady Endre megjelenése között, amikor nem egy jó ízlésű, irodalmat szerető és olvasó ember Endrődi Sándort tartotta (Vajda János, Reviczky Gyula és Komjáthy Jenő kortársa) az akkori élő legjobb magyar költőnek.” A századvég, századforduló irodalmának jelentős költői közé sorolhatjuk, akik közéleti lírájukban a hazafias és nemzeti értékeket, a magánéleti lírában pedig a szentimentális művészeti vonalat képviselik irodalmunkban. Jogi tanulmányait abbahagyva fordult elsőként az újságírás, majd a költészet felé. Lírája egyedi hangú, szimbolikus és impresszionista hangulatú, természeti képei megkapóak. Kiváló ismerője és értője volt nemcsak kora, de az elmúlt századok magyar irodalmának, így irodalomtörténeti publikációi közt máig meghatározó jelentőségű munkákra lelhetünk. Heine fordításai mind a mai napig értékállóak. Nagyvárad tanárévei alatt kitűnt szorgalmával, diákjaira való odafigyelésével. Budapestre költözvén a képviselőház naplószerkesztője volt nyugdíjba vonulásáig, precizitását, a munkájához való pozitív hozzáállását komoly kitüntetéssel ismerték el. Tagja volt a Tudományos Akadémiának, tagjai sorába fogadta a Kisfaludy. társaság, alapító tagja és haláláig örökös alelnöke volt a Petőfi Társaságnak. A balatoni vitorlázás meghatározó egyénisége volt, s alsóörsi családi „tanyája” a nyári balatoni társasági élet megkerülhetetlen központja volt. Rokonszenves egyénisége, megbecsült, társaságkedvelő alakja volt kora irodalmi közéletének. Magánéletét tragédiák sújtották: két gyermekét vesztette el három és ötévesen, s 1889-ben felesége is követte őket a halálba. Két kisgyermekkel maradt 39 évesen özvegyen. Bár megtörte a fájdalom, ám sorsát méltósággal viselte. Hite, életszeretete és élő gyermekei iránti felelőssége bölcs elfogadással vértette fel. 1920-ban, életének hetvenegyedik évében hunyt el. Ravatalát az Akadémia

előcsarnokában állították fel, búcsúztatóját Kosztolányi Dezső e szavakkal zárta: „nemes költő volt, előkelő lélek.” Endrődi Sándor többször megfogalmazta szándékát, hogy szeretett Balatonja partján szeretne nyughelyet, ám a főváros díszsírhelyet adományozott számára a Kerepesi temetőben. Korának elismert, sikeres, megbecsült alakja volt, munkássága méltatlanul halványodik és hullik ki az irodalmi köztudatból. Nekünk, veszprémieknek kötelességünk, hogy őrzői, ápolói legyünk szellemének, irodalmi hagyatékának. A MIT Veszprém vármegyei tagozata tisztelettel őrzi városunk híres szülöttének emlékét, szervezetünk sokat tett Endrődi Sándor emlékének méltó megőrzéséért. A tagozat kezdeményezte emléktábla állítását az egykori szülőház helyén álló irodaház falán. Önkormányzati támogatással a terv meg is valósult 1996-ban. 2000-ben Ács Anna szerkesztésében összefoglaló kötetet jelentetett meg a tagozat Endrődi Sándorról, életéről és munkásságáról szóló tanulmányokkal, munkáit (verseket és prózáit) bőséggel idézve. E kötetet térítésmentesen eljuttatták megyénk általános és középiskolába. Ugyancsak a tagozat kezdeményezte a szoborállítást, melynek eredményeként 2005-től Endrődi Sándor szobra ott áll a róla elnevezett lakótelep 43. sz. háza előtt. Születésnapján, január 16-án koszorúzási ünnepség keretében idézik meg évről évre a költő személyiségét, irodalmi alakját. Kötelességünknek érezzük és a szülőváros részéről adósságot törleszthetünk, ha e kiváló poéta, író, tanár, irodalomtörténész, szerkesztő és fordító munkássága a veszprémi települési értéktár részévé válik. Művei megtalálhatók az interneten: a Magyar Elektronikus Könyvtárban és a Projekt Gutenbergben is.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Fent vázolt, és majd az alábbiakban részletesen bemutatott értékálló irodalmi munkássága, tiszteletreméltó emberi tulajdonságai szólnak amellelt, hogy Endrődi Sándornak szülővárosa, Veszprém helyet adjon a települési értéktárban.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

A bibliográfia forrása az Ács Anna szerkesztésében megjelent Endrődi Sándor 1850-1920 /Szemelvények Endrődi Sándor munkáiból és a róla szóló írásokból c. tanulmánykötet, Veszprém, 2000

Kiadta a Magyar Irodalomtörténeti Társaság Veszprém vármegyei tagozata

Endrődi Sándor önálló munkái:

Falusi álmok. Tárcák. Budapest, 1874

Tücsökdalok. Versek. Budapest, 1876

A Balaton tündére. Költői beszély. Nagykanizsa, 1877

Költemények I-II. kötet. Budapest, 1877-78

Másodvirágzás. Elbeszélések. Budapest, 1879

Balatoni ég alatt. Elbeszélések. Budapest, 1884

Endrődi Sándor költeményei. 1879-1885 Budapest, 1885.

A kivándorlók, vagy Burján Pál tanulságos története. Budapest, 1885

Hangulatok. Úti-rajzok és költői vázlatok. Nagyvárad, 1887

Költők világa. Irodalomtörténeti rajzok. Nagyvárad, 1887

Rossz kezdet jó véggel. Szerelmi história. Budapest, 1887

Költemények. Budapest, 1891

Kuruc nóták. Budapest, 1896

Összegyűjtött költemények 1867-1897 (4 kötet) Budapest, 1898

Századunk magyar irodalma képekben. Széchenyi föllépésétől a kiegyezésig. Budapest, 1900

Ghitta-Az otthon világából. Elbeszélések. Budapest, 1901

Isten felé Versek. Budapest, 1904

Tarlóvirágok. Versek. Budapest, 1904

Költemények 1867-1901 Budapest, 1904
 Őszi harmat után. Versek. Budapest, 1905
 Anakreoni dalok. Budapest, 1910
 A pálya végén. Versek. Budapest, 1914
 Játszi órák. Gyermeekversek. Budapest, 1921

Műfordítások

Büchner: Erő és anyag (németből, Láng Lajossal) Pest, 1870
 Victor Hugo: Angelo (franciából. Pest, 1871
 Held: A nagy francia forradalom története (németből) Pest, 1871
 Thomas Buckle: Anglia művelődésének története (angolból, többekkel együtt, Pest, év nélkül)
 Heine költeményei. Budapest, 1882
 Heine költeményei. Győr, 1888
 Heinrich Heine: Dalok könyve. Budapest, 1893

Szerkesztői munkássága

Dugonics András: Bátor Mária. Szomorú történet öt szakaszban (Endrődi Sándor tanulmányával Dugonics Andrásról) Budapest, 1881
 Dugonics András. Pozsony, 1883
 Balassa Bálint báró. Pozsony, 1883
 Ányos Pál. Pozsony, 1883
 Magyar Hölgyek Életrajzai. 2. és 10.füzet:Zrínyi Ilona és Kisfaludy Átala.Pozsony,1885-86
 Magyar olvasmányok a gymnasium VI. osztálya számára.Budapest,1891
 A magyar költészet kincsháza. Antológia. Budapest, 1895
 Czóbel Minka: Kakukkfüvek. Költemények 1890-1900. Buapest,1901
 Bokréta a magyar népköltés java termékeiből. Budapest, 1905
 Tóth Kálmán válogatott költeményei. Budapest, 1902
 Vajda János kisebb költeményei. Budapest, 1903
 Magyar népballadák. Budapest, 1906
 Petőfi napjai a magyar irodalomban 1842-1849. Budapest, 1911
 Petőfi-album (Bartók Lajossal és Szana Tamással.) Budapest, 1909
 Abonyi Lajos munkái húsz kötetben. Budapest, 1906
 Petőfi a magyar költők lantján - versek Petőfiről (Baros Gyulával) Budapest, 1910
 Vörösmarty Géza: Költemények 1880-1883. Budapest, 1908.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

-

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja
 A felhasznált Endrődi Sándor fotó nem áll szerzői jogi védelem alatt.

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok,
 támogató és ajánló levelek

1.számú melléklet: Endrődi Sándor élete és munkássága

Endrődi Sándor életpályája, költői, írói és irodalmi munkássága a nemzeti emlékezet része.
 Úgy véljük, méltatás és ajánlás esetében nem szükségeltetik, életműve önmagáért beszél és messzemenően méltó arra, hogy az utókor mindent megtegyen méltó megőrzéséért.

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó
 hozzájáruló nyilatkozat

-